דְּהָא כָּל חַד וְחַד בְּלָל וּפְרָט בְּאַפֵּי נַפְשַׁיהּ דַּרְשִׁינַן לֵיהּ – כאשר נאמרו ב׳פרט׳ כמה פרטים נדרש כל אחד מהם בפני עצמו בכלל ופרט וכלל, ואין לרבות אלא דבר הדומה לו. אף כאן, שנאמר בפרט שור חמור שה ושלמה, נדרש כל אחד מהם בפני עצמו, ולפיכך אין לרבות מ׳שלמה׳ בעלי חיים כלל, ואילו משור ומחמור ושה אין לרבות אלא בעלי חיים שנבלתן מטמאת במגע ובמשא, אֲבָל עוֹפוֹת שאין נבלתם מטמאת במגע ובמשא לא.

מתרצת הגמרא: אִם כֵּן – אם כדבריך, שאין לרבות אלא דבר הדומה לפרט לגמרי, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא חַד פְּרָטָא – שתכתוב התורה פרט אחד בלבד וממנו נלמד לרבות את הדומה לו לגמרי, אלא בודאי לכך כתבה התורה כמה פרטים ללמד שחיוב כפל נוהג אף בשאר בעלי חיים.

מבררת הגמרא: הֵי נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא – איזה מהפרטים יכלה התורה לכתוב ונלמד ממנו לשאר. הרי אִי כָּתַב רַחֲמָנָא שׁוֹר בלבד, הָוֶה אָמִינָא שאם גנב מין הראוי להיות קָרֵב לִבְנֵי מִזְבֵּחַ, אֵין – אזי חייב עליו כפל, כיון שזה דומה לשור, אבל אם גנב מין שֶׁאֵין קָרֵב לִבְנֵי מִזְבֵּחַ לֹא, לפיכך נאמר ׳חמור׳ ללמדנו חיוב כפל גם במין שאינו קרב לגבי מזבח. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא חֲמוֹר בלבד, הָוֶה אָמִינָא, על דבר שמינו קָדוֹשׁ בִּכְבוֹרָה אֵין – חייב עליו כפל, לפי שהוא דומה לחמור הקדוש בבורה, אבל דבר שֶׁאֵין מינו קָדוֹשׁ בִּכְבוֹרָה לֹא חייב עליו כפל. לכן נאמר ׳שור׳, שאם אינו נצרך ללמד על עצמו [שהרי הוא קדוש בבבורה] מלמד הוא לרבות אפילו דבר שאינו קדוש בבבורה. הגמרא מישבת, אָמְרֵי תלמידי בית המדרש, אִם כֵּן, שלא התרבה אלא דבר שנבלתו מטמאת במגע ובמשא, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ׳שׁוֹר וַחֲמוֹר׳ בלבד, ׳שֶׂה׳ לָמָּה לִי, שְׁמַע מִינָּהּ מאחר ואינו נצרך ללמד על עצמו [שהרי הוא קדוש בבכורה וקרב לגבי המזבח], מלמד הוא לְאַתּוֹיֵי [–לרבות] עוֹפוֹת, שאף שאין נבלתם מטמאת במגע ומשא חייב עליהם כפל.

שואלת הגמרא: וְאֵימָא – ואומר ש׳שה׳ נאמר לְאַתּוֹיֵי רק עוֹפוֹת טְהוֹרִים, לפי שהם דּוֹמִיא דְּשֶׂה – דומים לשה, בכך דְּמִטַּמְּאָ בְּגָדִים אַבֵּית הַבְלִיעָה – שנבלתם מטמאת אפילו את בגדיו של האוכל מהם [וכל שכן את גופו] בשעה שהם בבית הבליעה שלו, אֲבָל עוֹפוֹת טְמֵאִים דְּלֵית בְּהוּ טוּמְאָה – שאין בהם דין טומאה כיון דְּלָא מְטַמְּאֵי בְּגָדִים אַבֵּית הַבְלִיעָה – שאינם מטמאים את האדם ואת הבגדים שהוא נוגע בהם בשעת אכילתם, ואם כן אינם דומים לפרט כלל, לֹא חייבים עליהם כפל. משיבה הגמרא: תיבת ׳כָּל׳ שבפסוק ׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע רִיבּוּיָא הוּא – נחשבת ל׳ריבוי׳ ונדרשת במידת ׳ריבוי ומיעוט׳, ואינה נדרשת במידת ׳כלל ופרט׳. ומכיון שכן, יש לרבות כל דבר [מלבד דבר אחד] בכל פסוק הנדרש במידה זו.

הגמרא מקשה על הכלל שאמרה ׳כל׳ ריבויא הוא: וְכָל הֵיכָא דְּכָתַב ׳כָּל׳ רִיבּוּיָא הוּא – וכי בכל מקום שנאמר ׳כל׳ הוא ריבוי והפסוק נדרש במידת ׳ריבה ומיעט וריבה׳, וְהָא – והרי לִנְבִי מַעֲשֵׂר שני דִּכְתִיב בו ׳כָּל׳, וְקָא דָּרְשִׁינַן לֵיהּ – ואף על פי כן נדרש הפסוק בְּכָלָל וּפְרָט ולא בריבוי ומיעוט. דְּתַנְיָא בברייתא, מי שיש בידו מעות של מעשר שני וחפץ לקנות בהם דברי מאכל בירושלים, נאמר על כך בתורה (דברים יד כו) ׳וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ׳, ופסוק זה הוא כְּלָל, שכן משמע שיכול לקנות במעות אלו כל דבר. וכאשר נאמר בהמשך הפסוק ׳בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר׳ הרי זה פְּרָט, שמשמע שאין לקנות בהם אלא מינים אלו. וכשנאמר בהמשך ׳וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ׳, חָזַר הכתוב וְכָלַל, שיכול לקנות כל דבר. נמצא בפסוק זה כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, לפיכך אִי אַתָּה דָּן לרבות אֶלָּא דבר שהוא כְּעֵין הַפְּרָט, מָה הַפְּרָט האמור בפסוק מְפוֹרָשׁ שהוא פְּרִי מִפְּרֵי – דבר שנוצר מדבר אחר שאף הוא נוצר מאחר, וְכן מפורש שהוא נִידּוֹלֵי קַרְקַע – צומח, יונק או ניזון מן הארץ, אַף כָּל שהוא פְּרִי מִפְּרֵי וְנִידּוֹלֵי קַרְקַע ניקח בכספי מעשר. ומבואר כאן שתיבת ׳כל׳ נדרשת ב׳כלל ופרט וכלל׳ ולא ב׳ריבה ומיעט וריבה׳.

מתרצת הגמרא, אָמְרֵי – בני בית המדרש אמרו תירוץ לקושיא זו, מעשר שני שנאמר בו ׳בְּכָל׳ [׳בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ׳] הוא כְּלָלָא, אך תשלומי כפל שנאמר בהם ׳כָּל׳ [׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע׳ ׳עַל כָּל אֲבֵידָה׳] רִיבּוּיָא הוּא. תירוץ נוסף, וְאִיבָּעֵית אֵימָא, גם כאשר נאמר בתורה ׳כל׳ כְּלָלָא הוּא, מִיהוּ ׳כָּל׳ דְּהָכָא האמור בחיוב כפל רִיבּוּיָא הוּא. והראיה לכך היא, מִכְּדִי כְּתִיב מַעֲקֶה – הרי בתחילת הפרשה כבר נאמר כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, דִּכְתִיב (שמות כב ו) ׳כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ׳ הרי זה כְּלָל שכן משמע כל פקדון שהוא, כֻּלָּהּ אוֹ כֵּלִים׳ הרי זה פְּרָט שכן משמע דווקא אלו ולא דבר אחר, לִשְׁמוֹר׳ הָדַר – חזר הכתוב וְכָלַל כל דבר. וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ לומר, הַאי – הפסוק שנאמר שם בהמשך ׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע׳, נַמִּי לִכְלָל וּפְרָט הוּא דְּאָתָא – אף הוא נדרש בכלל ופרט וכלל, אם כן נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא לְהָנֵי פְּרָטֵי – שתכתוב התורה אף את הפרטים האמורים כאן גַּבֵּי הַאי כְּלָל וּפְרָט – אצל הכלל ופרט וכלל האמור בתחילת הפרשה, ׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע׳ לָמָּה לִי – מדוע נאמר. אלא שְׁמַע מִינָּהּ – מכאן אתה למד, שהכלל שנאמר בפסוק האחרון רִיבּוּיָא הוּא, ומרבה אף דבר שאינו מעין הפרט.

הגמרא מבארת מדוע נאמרו כמה פרטים בפסוק, ושואלת: הָשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ כָּל רִיבּוּיָא הוּא – מכיון שאתה אומר שהפסוק ׳עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע׳ הוא ריבוי, כָּל הָנֵי פְּרָטֵי לָמָּה לִי – כל אותם הפרטים שנאמרו באותו פסוק [שור וחמור שה ושלמה], מדוע נאמרו. משיבה הגמרא, חַד –אחד מהם נאמר כדי לְמַעוּטֵי קַרְקַע מחיוב תשלומי כפל, וְחַד לְמַעוּטֵי עֲבָדִים, וְחַד לְמַעוּטֵי שְׁטָרוֹת. ׳שַׁלְמָה׳ נאמר כדי לְמַעוּטֵי דְּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָּם – שאין לו סימן בגופו, שאין חייבים עליו כפל. ומה שנאמר בסוף ׳עַל כָּל אֲבֵידָה׳ הוא כדי ללמד לְכִדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב

אגרות קודש

ב״ה, עש״ק פ׳ פנחס, שבת מברכין חדש מנחם אב, ה׳תשכ״א
ברוקלין, נ. י.

הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ כו׳
מו״ה משה טובי׳ שי׳ הכהן

שלום וברכה!

... במענה לשאלותיו: א) מובן שדין קדימה לעבודה עם הנוער ובתוכו, מאשר עם המבוגרים. ובפרט שבזה כבר עוסק, גם ראה פירות כו׳. ב) מובן עפהנ״ל - שכדאי נכון וטוב שימשיך בעבודתו גם שנה שלישית. תקותי שמוסיף גם בלימודיו לעצמו נגלה וחסידות. וזכות הרבים (**שבודאי** גם הם יהנו מהוספה זו) מסיעתו.

המשך בעמוד קפב

בַּאֲבִידָה – מוצא אבידה שטען שנגנבה ונשבע, והעדים מעידים שהיא ברשותו, **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, **שֶׁנֶּאֱמַר** בענין שומר הטוען טענת גנב (שמות כב ח) **'עַל כָּל אֲבֵידָה אֲשֶׁר יֹאמַר** וגו' **יִשַּׁלֵּם שְׁנָיִם** לְרֵעֵהוּ', ללמד שגם שומר אבידה שטען טענת גנב ונמצא שהוא גנבו חייב לשלם כפל.

הגמרא עוברת לדון בדין טוען טענת גנב ובמקורו: **תְּנַן הָתָם** (לקמן קח:), תבע המפקיד לשומר חנם **הֵיכָן פִּקְדוֹנִי, אָמַר לֵיהּ** השומר **אֲבַד** [ושומר חנם פטור באבידה]. אמר לו המפקיד **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי** – השבע לי, **וְאָמַר** השומר **אָמֵן** – אני מקבל את בדריך ומסכים להישבע. **וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ** – את השומר **שֶׁאָכָלוֹ** בעצמו, **מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן** ואינו משלם כפל. לפי שאין שומר חייב כפל אלא אם טען טענת גניבה, אך לא כשטען טענת אבידה. ואם **הוֹדָה** השומר **עַל פִּי עַצְמוֹ** שאכל את הפקדון, **מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ** ומביא קרבן **אָשָׁם**. אך אם תבע את השומר **הֵיכָן פִּקְדוֹנִי, וְאָמַר לוֹ** השומר **שְׁנִגְנַב** [ושומר חנם פטור בגניבה], ואמר לו המפקיד **מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר** השומר **אָמֵן, וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּגְנְבוּ** בעצמו, **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**. ואם **הוֹדָה** השומר **מֵעַצְמוֹ** לפני שבאו העדים, שהוא גנב את הפקדון, **מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ וְאָשָׁם** ופטור מכפל.

קָתָנֵי מִיהָא – על כל פנים נאמר במשנה זו, שרק **בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב** ועדים מעידים שהוא גנבו, הוא **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, **אֲבָל בְּטוֹעֵן טַעֲנַת אֲבַד לֹא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**. ועוד למדנו מהמשנה שאמרה 'משביעך אני ואמר אמן', **וְאֶפִילּוּ** הטוען **טַעֲנַת גַּנָּב**, רק **בְּשָׁבוּעָה** – אם נשבע על כך **הוּא מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, **אֲבָל שֶׁלֹּא בְּשָׁבוּעָה** – אם לא נשבע, **אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**. מבררת הגמרא, **מַנְהֲנֵי מִילֵּי** – מהיכן נלמדו דינים אלו. מבארת הגמרא: **דְּתָנוּ רַבָּנָן**, נאמר בתורה (שמות כב ו) 'כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וגו' **לִשְׁמֹר וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם**', **בְּשׁוֹמֵר הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב הַכָּתוּב מְדַבֵּר**. ופירוש הפסוק הוא, 'וְגָנַב מִבֵּית הָאִישׁ' לדברי השומר, 'אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב' שימצא שהוא בעצמו גנבו, 'יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם'. שואלת הברייתא, **אַתָּה אוֹמֵר** שהפסוק מדבר **בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, אוֹ** שמא **אֵינוֹ** מדבר **אֶלָּא בְּגַנָּב עַצְמוֹ**, והשמיענו חיוב כפל בגנב. משיבה הברייתא, **כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר** בפסוקים אחר כך (שם ז–ח) **'אִם לֹא יִמָּצֵא** הַגַּנָּב וגו' **יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם** לְרֵעֵהוּ', ומדובר שם בטוען טענת גנב, הוי אומר שאף כאן **בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב הַכָּתוּב מְדַבֵּר**.

תַּנְיָא אִידָךְ – שנינו ברייתא החלוקת: מה שנאמר **'אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם' בְּגַנָּב עַצְמוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר** ולחייבו כפל. שואלת הברייתא, **אַתָּה אוֹמֵר** שהפסוק מדבר **בְּגַנָּב עַצְמוֹ, אוֹ** שמא **אֵינוֹ אֶלָּא בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב**, וללמד ששומר הטוען טענת גנב משלם כפל. משיבה הברייתא, **כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר** אחר כך **'אִם לֹא יִמָּצֵא** הַגַּנָּב' וגו' **חֲרֵי טוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב אָמוּר** כבר, **הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים** – אם כן כיצד יש להעמיד את הפסוק הקודם **'אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב'** וגו', על **כרחך שְׁבְּגַנָּב עַצְמוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר**. מבררת הגמרא: **דְּכוּלֵּי עָלְמָא מֵיהָת** – לפי כולם, על כל פנים, הפסוק **'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב' בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב כְּתִיב, מַאי מַשְׁמַע** – כיצד משמע כך מהפסוק. מבארת הגמרא, **אָמַר רָבָא**, יש לפרש את הפסוק כך, **'אִם לֹא יִמָּצֵא' כְּמָה שֶׁאָמַר** השומר [שנגנבה], **אֶלָּא** יתברר בעדים **שֶׁהוּא עַצְמוֹ נִגְנְבוּ** ['וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים' וגו' שנשבע השומר על כך], **'יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם** לְרֵעֵהוּ'.

מבררת הגמרא: **וְהָנָלָן דְּבִשְׁבוּעָה** – מנין שהטוען טענת גנב אינו חייב כפל אלא כאשר נשבע תחילה. משיבה הגמרא: **דְּתַנְיָא** מה שנאמר 'אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים', קרבה זו **לִשְׁבוּעָה** היא, שנשבע השומר שנגנבה ממנו הפקדון ונפטר. שואלת הברייתא, **אַתָּה אוֹמֵר** שקרבה זו **לִשְׁבוּעָה** היא, **אוֹ אֵינוֹ** – שמא אין פירוש הפסוק **אֶלָּא לְדִין** – שהשומר יקרב לקיים את הדין ולשלם למפקיד, ונאמר ששומר חנם שטוען נגנבה חייב לשלם. משיבה הברייתא, דבר זה יש ללמוד בגזירה שוה, שכן **נֶאֱמַר שְׁלִיחוּת יָד לְמַטָּה** – בפרשה שאחר כך העוסקת בשומר שכר נאמר (שמות כב י) 'אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ', **וְנֶאֱמַר שְׁלִיחוּת יָד לְמַעְלָה** – בפרשה הקודמת לה העוסקת בשומר חנם נאמר (שם ז) אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ', **מַה לְּהַלָּן** – כשם שבשומר שכר **לִשְׁבוּעָה** – מדובר בשבועה, שנאמר שם 'שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם', **אַף כָּאן לִשְׁבוּעָה** – אף שומר חנם אינו חייב אלא אם כן נשבע.

הגמרא חוזרת לדון במחלוקת הברייתות לעיל, ושואלת: **בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר** – דבר זה מובן למי שסובר **חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב** – שהפסוק הראשון [**'אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם'**] נאמר בגנב עצמו והפסוק השני נאמר בטוען טענת גנב, **הֵיינוּ דִּכְתִיבִי תְּרֵי קְרָאֵי** – לפיכך נאמרו שני פסוקים בפרשה זו. **אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ** – שני הפסוקים נאמרו **בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, תְּרֵי קְרָאֵי לָמָּה לִי** – מדוע נאמרו שני פסוקים בענין זה. **אָמְרֵי** – בני הישיבה תירצו, **חַד לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אֲבַד** – אחד מהפסוקים נאמר ללמד שאם נשבע השומר שהפקדון אבד ממנו, אף על פי שעדים מעידים שהוא גנבו, אינו חייב כפל.

שואלת הגמרא: **וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּלָא מְיַיתַר** – שלדבריו אין פסוק מיותר בפרשה הזו, **לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אֲבַד מִנָּא לֵיהּ** – מנין לו למעט את הטוען טענת אבד מכפל. משיבה הגמרא: הוא לומד זאת **מִמה** שלא כתבה התורה 'אִם יִמָּצֵא גַּנָּב' אלא כתבה 'הַגַּנָּב'. משמע, רק גנב מסוים חייב כפל ולא כל גנב, שהטוען טענת אבד אינו משלם כפל.

שואלת הגמרא: **וּלְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דִּמְיעַט לֵיהּ** – שלדעתו כבר התמעט **טוֹעֵן טַעֲנַת אֲבַד** מאחד הפסוקים, **גַּנָּב הַגַּנָּב מַאי דָּרֵישׁ בֵּיהּ** – מה הוא דורש מהאות ה"א שבתיבת 'הגנב'. משיבה הגמרא, **אָמַר לָךְ, מִבָּעֵי לֵיהּ** – האות ה"א נצרך **לְכִדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**. **דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב בְּפִקָּדוֹן מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל**, **וְאִם טָבַח וּמָכַר** את הפקדון **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה**. לכן נאמר 'הגנב', ללמדנו שהטוען טענת גנב דינו כגנב ממש, וחייב בתשלומי ארבעה וחמשה.

הגמרא ממשיכה ושואלת: **וּלְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, דְּהַאי גַּנָּב הַגַּנָּב** – שלדעתו ממה שנאמר 'הגנב' **אַפְּקֵיהּ** – הוא לומד **לְמַעוּטֵי טַעֲנַת אֲבַד** מתשלומי כפל, אם כן, את הדין **דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא** [שהטוען טענת גנב וטבח ומכר משלם ארבעה וחמשה] **מִנָּא לֵיהּ** – מהיכן הוא לומד זאת. משיבה הגמרא: **אָמַר לָךְ הֵקֵישָׁא הוּא** – דין זה נלמד ממה שסמכה התורה דין גנב לדין טוען טענת גנב [**שהרי לדעתו הפסוק הראשון מדבר בגנב, ואילו הפסוק השני בטוען טענת גנב, ונמצא שהם סמוכים זה לזה**], כשם שגנב חייב בתשלומי ארבעה וחמשה כך הדין בטוען טענת גנב, **וְאֵין מְשַׁיְּרִין עַל הֵקֵישָׁא** – ואף על פי שיש להשיב ולדחות את הלימוד מהיקש זה [**שכן יתכן ורק גנב חייב בתשלומי ארבעה וחמשה ומאחר והוא חייב כפל אף ללא שבועה, אבל טוען טענת גנבה שאינו חייב כפל אלא אם כן נשבע לשקר, אינו חייב בתשלומי ארבעה וחמשה**], בכל זאת אין משיבים, מאחר וכלל הוא בכל מקום שאין משיבים על ההיקש.

הגמרא שואלת שאלה נוספת במחלוקת הברייתות לעיל: **בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר חַד בְּגַנָּב וְחַד בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב, שְׁפִיר** – מובן מדיוקן **לְמַעוּטֵי חִיּוּב כפל בגנב. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר תַּרְוַיְיהוּ בְּטוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב**, ואילו בדין גנב לא דברה כאן התורה כלל, **גַּנָּב עַצְמוֹ מְנָא לֵיהּ** לחייבו כפל. **וְכִי תֵּימָא** – שמא תרצה לומר **לֵיתֵי** – דין זה יבוא [**–ילמד**] **בְּקַל וָחוֹמֶר מִטּוֹעֵן טַעֲנַת גַּנָּב**, שהרי אם שומר, שבא לידו החפץ בהיתר, חייב כפל כשטוען טענת גנב, כל שכן גנב עצמו, שבא לידו החפץ באיסור, שחייב כפל. אי אפשר לומר כן, לפי **שִׁדְּיוּ לָבָא מִן חֲדִין לְחִיּוּת כְּנִדּוֹן** – דבר הנלמד בקל וחומר מדבר אחר, דיו שיהא דינו כהלמד, ואין להטיל עליו דינים שאינם נוהגים בו. ומכיון שכן, **מַה לְּהַלָּן** – כשם שהטוען טענת גנב אינו חייב כפל אלא **בִּשְׁבוּעָה, אַף כָּאן** – בגנב לא נדע חיוב כפל בו אלא **בִּשְׁבוּעָה**.

משיבה הגמרא, **נָפְקָא לֵיהּ** – הוא לומד חיוב כפל בגנב **מִדְּתָנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה** – מהברייתא ששנה תנא מבית מדרשו של חזקיה. **דְּתַנָּא דְּבֵי**

המשך בעמוד קצח

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום שלישי עמוד ב

חִזְקִיָּה, בענין חיוב כפל בגנב נאמר (שמות כב ג) 'אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא 1
בְּיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם', וקשה, 'אֹמַר 2
הכתוב 'שׁוֹר וְגַיְיבָה' בלבד וְהַכֹּל בְּכָלָל – ואנו נלמד לרבות כל דבר 3
בכלל ופרט וכלל. מתרצת הברייתא, אִילּוּ הִיה נאמר כָּךְ, חַיֵּיתִי 4
אוֹמֵר, מָה – כשם שהַפָּרָט הַמְפוֹרָשׁ בפסוק קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, אַף כָּל 5

המתרבה מהכלל אינו אלא דבר הקָרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. לפיכך נאמר 6
'שה' ללמד על כל דבר, שכן אילו לא כתבה התורה 'שה' מָה יֵּשׁ 7
לְךָ לְהָבִיא – מה היית מרבה מהכלל, הוי אומר שֶׂה שהוא קרב לגבי 8
המזבח ולא נאמר בפסוק, 9